

## Kloosterkerk

3 maart 2024 – 3e zondag Veertigdagentijd 'Oculi'

Jona 4 en 1 Korintiërs 13,4-7 in de serie: 'Wat de liefde doet...': Lankmoedigheid

ds. Rienk Lanooy

*Deze dienst is ook (terug) te zien en te beluisteren via <https://youtu.be/EZsbIhR9DN0>*

### Gebed om ontferming

Hier in dit grote, lichte huis  
worden wij  
in de ruimte gezet  
van uw verhaal  
en we beseffen er  
des te beter door  
dat het verhaal  
van ons eigen leven  
soms zo  
dichtgetimmerd is  
en we maar moeizaam  
kunnen ontsnappen  
aan onze oordelen  
en vooroordelen  
aan onze manieren  
en gewoontes  
goede en minder goede.  
Ja, soms kijken we  
met verwondering  
naar onszelf:  
Was ik dat?  
Heb ik dat werkelijk  
gezegd of gedaan?  
Zet ons in de ruimte  
van uw liefde  
en daarom bidden wij U:  
*Heer, ontferm U...*

Wie wij zijn  
en wat we doen  
raakt natuurlijk  
niet alleen  
aan onszelf:  
in het beste geval  
vindt de ander  
ruimte om er te zijn  
door onze aanwezigheid  
maar we weten ook  
hoe we elkaar  
kunnen beperken  
ja, kleineren;  
daar is maar  
een enkel woord  
voor nodig  
dat ontsnapt  
uit ons getroebleerde zelf  
en daarom hopen wij  
dat Gij ons zet  
in de ruimte  
van uw liefde  
en daarom bidden wij U:  
*Heer, ontferm U...*

Hier krijgt het ogenblik  
de lading  
van uw lankmoedigheid  
opdat ook wij  
lankmoedige mensen worden:  
langzaam in ons oordeel  
en bereid  
om op onze schreden  
terug te keren  
want hier  
in de ruimte van dit huis  
beseffen we  
hoe veel moeite  
dat kan kosten  
in een harde wereld  
waar omkeer  
een teken van zwakte  
en geduld  
een teken  
van besluiteloosheid is  
en toch zijn we hier  
omdat we hopen  
dat wij bestaan in uw geduld  
en Gij ons zet in de ruimte  
van uw liefde  
daarom bidden wij u:  
*Heer, ontferm U...*

### Bij de lezingen

We vervolgen de serie lezingen over de liefde, n.a.v. het loflied van de liefde van Paulus in 1 Korintiërs 13. Vandaag ligt de nadruk op de liefde die geduldig is, of zoals oudere vertalingen zeggen: lankmoedig. De liefde heeft een lange adem zegt Pieter Oussoren in zijn Naardense vertaling. Nu eerst het slothoofdstuk uit het boek Jona: na vele omzwervingen heeft de profeet Jona eindelijk zijn opdracht uitgevoerd en de stad Ninevé het oordeel aangezegd. En tot zijn stomme verbazing luistert de stad ook nog en zij bekeert zich. Ninevé blij, de hemel blij, iedereen blij, behalve Jona. Hij ergert zich groen en geel aan de ruimte die God biedt. Zelf heeft hij daar optimaal van geprofiteerd, maar nu ook anderen daarvan profiteren, wordt de ruimte hem te veel: *Ik wist wel dat u een geduldig / lankmoedig God bent.*

### Preek

Misschien zegt de naam Giovanni Cafaro u iets. De 41-jarige Italiaan raakte zijn baan als manager bij een kledingbedrijf in Milaan kwijt en stuurde eindeloos cv's rond op zoek naar een nieuwe baan, maar zonder resultaat. Toen hij op een dag op het postkantoor in de rij stond te wachten om een rekening te betalen, zag hij om zich heen het ongeduld bij zijn medewachtenden. Toen viel bij

hem het kwartje. Als ik nu eens tegen betaling ga doen waar anderen zo'n hekel aan hebben? Dat was het begin van een nieuw beroep: il codista. Coda is Italiaans voor 'rij'. Inmiddels kun je in steden als Milaan, Rome en Napels je ongeduld voor een luttel tientje per uur uitbesteden aan een professionele codista. Zo hoef je niet meer te wachten.

Wachten is voor de armen. Wie geld heeft, kan kiezen voor priority boarding op zijn vliegtuig. Wie rijk is, kan een codista huren voor de ellenlange rij bij de Dom van Milaan. William Shakespeare dacht er het zijne van: 'How poor are they that have not patience' - Hoe arm zijn zij die geen geduld hebben (uit: Othello).

En nu horen we vanmorgen Paulus over de liefde zeggen dat ze geduldig is, of lankmoedig, zoals oudere vertalingen zeggen. Wat bedoelt hij daarmee? Kijk, in het eerste deel van zijn loflied op de liefde in de brief aan de Korintiërs heeft Paulus het over wat in de wereld aanzien heeft: indrukwekkend geloof dat bergen kan verzetten, machtige kennis, imponerend godsvrucht waarin je jezelf helemaal opoffert voor de goede zaak. Het lijkt geweldig, maar, zegt Paulus, als de intentie niet deugt: wat stelt het dan voor? Als er geen liefde in het spel is, dan is het vooral een goedkoop 'kijk mij eens geweldig zijn!'. Wat alles lijkt, blijkt niets te zijn.

En dan begint hij over wat het wel is, de liefde. Maar het is de vraag of Paulus daar de handen voor op elkaar krijgt, want hij begint de liefde aan te prijzen met wat volstrekt in het niet lijkt te verzinken bij al die grote dingen als een intens geloof, een leven van opoffering, van alomvattende wijsheid. Hij zet er niet iets indrukwekkends tegenover, maar hij begint uiterst bescheiden: de liefde is geduldig. Tja, je zou denken: nu kan hij een keer uitpakken over de grootsheid van de liefde, over die kern van waar het in het leven om gaat, om die bron waaruit we voortkomen, die bestemming die we voor ogen hebben, over de liefde, over het vuur, over de verrukking en nu begint hij... ja, nu klinkt het allemaal zo gedwee, zo tam, om niet te zeggen een beetje burgerlijk. Tegeltjeswijsheid! Hieronymus van Alphen! 'Geduld is een schone zaak...!'

Maar nu moeten we toch even inzoomen op wat er staat. Want wat bedoelt Paulus met liefde die geduldig is? Heeft het iets van 'het moet maar', je ziel in lijdzaamheid bezitten – is geduld wachten in de regen tot de bus komt, het onaangedaan uitzingen als er nog vijf wachtenden voor u zijn? Misschien helpt het om toch nog eens naar dat goede oude woord lankmoedigheid te kijken. Want wat Paulus bedoelt gaat niet zozeer om waar je mee bent behept (de een heeft nu eenmaal meer of minder geduld dan de ander), maar veeleer over wat je kunt zijn, lankmoedig, het gaat veeleer over wat de liefde is. Zij is lankmoedig, zij is niet een verlegen 'kijk mij eens bescheiden zijn', maar ze is een grote, sterke geestelijke gesteldheid, ze kan iets, ze kan het uithouden door zich in te houden waarmee ze ruimte schept.

Niet voor niets wordt lankmoedigheid daarom vaak met de Eeuwige zelf verbonden. En waar in het Aloude Testament staat dat God lankmoedig is, staat er in het Hebreeuws letterlijk zoiets als dat hij een lange neus heeft. Dat is natuurlijk een vreemde samenloop op deze zondag die Oculi heet, ogen. Als wij onze ogen richten op de Eeuwige, dan zien wij een God met een lange neus. God is Pinokkio, maar dan niet om de leugen, maar om zijn lankmoedigheid.

De Franse vertaler André Chouraqui vertaalt het zo: God is 'long de narines'. Letterlijk: hij heeft lange neusvleugels. Daarom duurt het ook even voordat hij opgewonden begint te snuiven, voordat zijn toorn ontsnappen kan, voordat hij zijn ontstemd gemoed heeft uitgedemd, voordat hij kortaangebonden briest over wat mensen elkaar aan doen. En aldus is hij lankmoedig, geduldig, schept hij ruimte, neemt hij de tijd. Ik hoef u natuurlijk niet te vertellen dat dat allemaal bij wijze van spreken is, maar soms kan zo'n beeld je helpen om je er iets bij voor te kunnen stellen. De Eeuwige heeft een lange adem.

En nu zegt Paulus: precies zo is de liefde. Zij is als de Eeuwige zelf, lankmoedig, ze is niet

bedoord of flegmatiek, ze zit haar tijd niet maar zo'n beetje uit. Nee, zij heeft een lange adem, ze houdt het lang vol, ze weet als het spannend wordt, mee op te rekken, tot het elastiek bijna knapt en dan nog is het niet uit met de liefde. Haar geduld is nooit op, ze beweegt mee, incasseert, begint opnieuw, verdraagt.

Dat is ook precies het verschil tussen de twee hoofdpersonen uit het slothoofdstuk van het verhaal van Jona. De profeet en de Eeuwige verschillen er ernstig met elkaar van mening over de te volgen koers t.a.v. de stad Ninevé. Jona heeft immers de opdracht gekregen haar het oordeel aan te zeggen. Het duurt even voor hij Ninevé heeft bereikt, maar dan voert hij ook zijn taak naar behoren uit en Ninevé weet waar het aan toe is: na veertig dagen zal de stad ondersteboven worden gekeerd.

En dan ontstaat dat venijnige gesprek tussen de Allerhoogste en zijn profeet. En wat blijkt: Jona kan het wel uitzingen. Hij wacht die veertig dagen wel af. Hij maakt een afdakje, zet zichzelf in de schaduw en wacht als een ramptoerist af die weet dat vroeg of laat de boel een keer mis loopt: 'er zijn nog veertig dagen vóór u!' – 'er zijn nog 39 dagen vóór u!' en onbewogen zit hij daar tot het zover is.

Maar het loopt anders. Jona heeft wel geduld, maar hij is niet lankmoedig. Hij kan niet mee bewegen. Hij leeft voor de afgesproken procedure, God leeft voor de liefde. En als die laatste ziet dat het oordeel wat met de mensen doet, wordt het vonnis omgezet in vrijspraak. God is lang van neus, hij is lankmoedig: hij schort zijn oordeel op. Maar Jona heeft geen geduld voor lankmoedigheid. Wat moet hij met die lange adem van God?

Jona is van de hijgerigheid, de kortademigheid, de lik-op-stuk aanpak. *I want it all and I want it now*. Hij kan niet leven met de eeuwigheid. *Ik wist wel dat u lankmoedig bent*, klinkt het als verwijt. En dat maakt Jona misschien toch ook wel herkenbaar als een kind, ook van onze tijd waarin lankmoedigheid zich slecht verdraagt met 'aanpakken', met onmiddellijkheid, met de instant oplossing, de permanente haast, de onmogelijkheid om iets over te doen; onze tijd waarin zo weinig ruimte is voor respijt, vergeving. Bij ieder probleem is de eerste vraag niet: hoe kunnen we het beter doen, maar wie is de schuldige? Niet toevallig voelen veel mensen dat ze permanent onder druk staan, is er die spagaat bij jongeren om gelijk te moeten scoren zonder dat er tijd is om ervaring op te doen, te wennen, fouten te maken, een tweede kans te krijgen. Het is de spagaat van de mens die zoekt naar zin en betekenis, maar klem zit tussen de a-theïst, voor wie alles wat met God van doen heeft bewezen onzin is en de theïst, voor wie God onweerlegbaar waar is. Beiden weten niet van lankmoedigheid.

Immers, de lankmoedigheid slaat niet toe, zij leest niemand de les, zegt niemand de laatste waarheid. Zij wijst niet af, noch claimt zij bij voorbaat haar gelijk. De lankmoedigheid velt niet het laatste oordeel. En als zij al tot een oordeel komt, geeft ze dat voor beter. Zij is geen Prinzipienreiter, scheert niet hele bevolkingsgroepen over een kam, zij schreeuwt niet in het publieke debat om maar gehoord te worden, maar houdt er rekening mee dat je het ook anders kunt zien. Zij zit niet haar tijd uit, onaangedaan, maar zij wacht, zij wacht op God, omdat ze weet heeft van zijn lange neus, van zijn lange gemoed, zijn lankmoedigheid die altijd verder gaat dan je denkt, die altijd ruimer is, ook ruimer dan je soms zelf zou wensen.

Want dat is toch ook het probleem van Jona, die er moeite mee heeft dat de wereld te wijd open gaat, voor wie de goddelijke liefde te ruim is. Zelf heeft hij maximaal geprofiteerd van Gods lankmoedigheid. Kans op kans krijgt hij. Maar dat God dan ook lankmoedig is voor de ander, voor de vreemdeling, sterker nog, voor al die mensen uit Ninevé, de stad van aartsvijand Assyrië, dat is dan net weer een stap te ver. Gods goedheid is te groot voor Jona. Zijn liefde wordt hem te machtig. Hij vraagt zich af waar we blijven wanneer er in Gods hart ruimte is voor iedereen? Hoe houden we God binnen de perken?

Zo simpel, laat staan, tam, is die lankmoedige liefde dus niet. Want de ruimte die ze aan mij geeft, is er ook voor de ander. Voor de verloren zoon én zijn oudste broer, voor het graan dat opkomt én het onkruid dat meegroeit, voor goeden en de kwaden over wie God zijn zon laat opgaan en voor de rechtvaardigen en de onrechtvaardigen over wie hij het laat regenen. Niet omdat het hem niet uitmaakt, maar omdat er altijd nog ruimte is dat het kwade goed wordt, de oudste broer zich verheugt over zijn jongste broer. Het kan verkeren.

Ten slotte: als Jezus in de synagoge van Nazareth leest uit de profetie van Jesaja en diens woorden op zichzelf betreft, houdt hij midden in een zin op. Ik ben gekomen om armen het goede nieuws, onderdrukten hun vrijheid, gevangenen hun vrijlating te brengen en om *een genadejaar van de Heer uit te roepen*. zegt hij, en dan sluit hij opeens het boek. Wie Jesaja er op na leest, ziet dat hij het tweede deel van die laatste zin niet uitspreekt. Hij had ook kunnen zeggen dat hij ook gekomen is om *een dag van wraak voor onze God* uit te roepen. Maar hij zegt het niet. Jezus houdt zich in, midden in een zin, om precies die ene reden waarover Paulus spreekt: want de liefde is lankmoedig.

Dat is waar de wereld, waar je leven zich afspeelt: midden in die zin; er is altijd nog tijd, er is overal ruimte omdat de liefde lankmoedig is. En daarom is ze goddelijk, zegt Paulus. In haar te leven maakt je vrij. En wij zingen het in de woorden van Barnard zo: *De aarde is vervuld van goedertierenheid, van goddelijk geduld en goddelijk beleid*.

*bronnen*

Een preek van ds. Kwint

Volkskrant 9/6/21 – <https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/voor-la-codista-stond-theatermaker-marleen-scholten-uren-in-de-rij-wat-doet-de-mens-in-stand-bystand~b59b5812/?referrer=https%3A%2F%2Fduckduckgo.com%2F>

André Chouraqui, *La Bible*, Desclée de Brouwer, 1989

### **Gebeden, stil gebed en onze vader**

Wij danken u, trouwe God, voor de ruimte van de liefde waarin wij ons kunnen bewegen. En daarom bidden wij U voor wie het aan ruimte ontbeert. Voor kinderen die worden belast met de zorgen van hun ouders Voor ouders die hun kinderen los moeten laten in de ruimte van het leven en dat moeilijk vinden. Voor een wereld waarin alle ruimte is om samen de weg van de vrede te gaan	maar toch het beperkte blikveld van de vijandschap verkozen wordt. Voor een kerk waarin ruimte is voor vogels van velerlei pluimage maar het oordeel toch gauw op de loer ligt. Voor overheden die hun burgers niet vertrouwen en hun de ruimte om in vrijheid te leven ontnemen. Voor zieken die zich zo vaak	niet alleen ziek maar ook afhankelijk voelen en ruimte zoeken om zichzelf te zijn. Voor mensen die rouwen en vast zitten in het keurslijf van het verdriet. Voor wie wij bemoedigen willen... op hun levensweg waarin nu zorg en verdriet ruimte innemen.  En hoor ons als wij in stilte tot u bidden...
---	--	--

*Wanneer u vaker inspiratie ontleent aan de preken en gebeden die klinken in de Kloosterkerk, stellen wij u voor om een gift over te maken op NL 29 INGB 0000 0585 71 ten name van Stichting Kloosterkerk.*

**U steunt ons werk ermee!**